

**ΣΕΝΑΡΙΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΣΤΗ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ Α΄
ΛΥΚΕΙΟΥ ΜΕ ΤΗΝ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΠΕ**

Σχεδιασμός: Κοκορέα Σωτηρία – Ευτυχία

1. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΣΕΝΑΡΙΟΥ

ΤΑΞΗ: Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΤΙΤΛΟΣ: *Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ ΜΕ ΑΦΕΤΗΡΙΑ ΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ*

«ΤΟΥ ΝΕΚΡΟΥ ΑΔΕΛΦΟΥ»

Γνωστικό Αντικείμενο: Νεοελληνική Λογοτεχνία, Πληροφορική, Λαογραφία, Μυθολογία

Διδακτική Ενότητα: Ο ρόλος των φύλων

Κείμενο: «Του νεκρού αδελφού»: από το διδακτικό εγχειρίδιο των Κειμένων Νεοελληνικής Λογοτεχνίας της Α΄ Λυκείου.

Παράλληλα Κείμενα:

- 1) Ν. Βρεττάκου «Δύο μητέρες νομίζουν πως είναι μόνες στον κόσμο», από το διδακτικό εγχειρίδιο των Κειμένων Νεοελληνικής Λογοτεχνίας της Β΄ Λυκείου
- 2) Ρ. Γαλανάκη «Επιστροφή στο πατρικό σπίτι», από το διδακτικό εγχειρίδιο των Κειμένων Νεοελληνικής Λογοτεχνίας της Γ΄ Λυκείου
- 3) Γρ. Ξενόπουλου «Στέλλα Βιολάντη», από το διδακτικό εγχειρίδιο των Κειμένων Νεοελληνικής Λογοτεχνίας της Β΄ Λυκείου
- 4) Β. Κορνάρου «Ερωτόκριτος» Δ΄ Ενότητα στ. 265-528 (Σπουδαστήριο Νέου Ελληνισμού)
- 5) Δημοτικό τραγούδι «Κόρη που λάμπει», από το διδακτικό εγχειρίδιο των Κειμένων Νεοελληνικής Λογοτεχνίας της Α΄ Γυμνασίου
- 6) Κ. Βάρναλη «Οι πόνοι της Παναγιάς», από το διδακτικό εγχειρίδιο των Κειμένων Νεοελληνικής Λογοτεχνίας της Α΄ Λυκείου.

Σύνολο μαθητών/τριών: 24 (τμήμα Α4 ΓΕΛ Αμφιλοχίας, Σχ. Έτος 2013-2014)

Τόπος Διεξαγωγής: Αίθουσα Διδασκαλίας και Εργαστήριο Πληροφορικής

Διάρκεια: 8 ώρες

Χρόνος Υλοποίησης: 9\10\2013 – 14\11\2013

Προϋποθέσεις Υλοποίησης: Διαθέσιμο Εργαστήριο Πληροφορικής, Διαθέσιμος Βιντεοπροβολέας, ευελιξία στο Ωρολόγιο Πρόγραμμα, επαρκής χειρισμός του διαδικτύου (φυλλομετρητή και μηχανών αναζήτησης), εξοικείωση του εκπαιδευτικού και των μαθητών με την ομαδοσυνεργατική αντίληψη επικοινωνίας.

2. ΕΙΣΑΓΩΓΗ –ΓΕΝΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

Στο πλαίσιο του νέου Προγράμματος Σπουδών για τη Νεοελληνική Λογοτεχνία στην Α΄ Λυκείου η διδακτική ενότητα «Τα φύλα στη λογοτεχνία» βρίσκεται κοντά στα ενδιαφέροντα και τις αναζητήσεις των μαθητών και αποτελεί ιδανικό πεδίο για τη δημιουργία σεναρίου με την αξιοποίηση ΤΠΕ. Επιλέξαμε ως αφετηρία για τη διερεύνηση του ρόλου των φύλων το δημοτικό τραγούδι «Του νεκρού αδελφού», διότι σε αυτό αποτυπώνονται οι βασικοί ρόλοι των φύλων στην πατριαρχική οικογένεια, καθώς και σημαντικές πτυχές της θέσης της γυναίκας στην οικογένεια και την κοινωνία, όπως το προξενιό, το γυναικείο κάλλος και ο θρήνος της γυναίκας/μάνας. Με βάση τους θεματικούς αυτούς άξονες οι μαθητές καλούνται να διερευνήσουν τα κοινωνικά στερεότυπα για τα ζητήματα αυτά και σε άλλα λογοτεχνικά κείμενα από το Ψηφιακό Σχολείο (βλ. παράλληλα κείμενα) στο πλαίσιο του νέου Προγράμματος Σπουδών για τη Λογοτεχνία στην Α΄ Λυκείου, το οποίο προωθεί την παράλληλη συν-ανάγνωση πολλών λογοτεχνικών κειμένων. Επιπροσθέτως οι μαθητές καλούνται να εμβαθύνουν στη διαχρονική εξέλιξη του ρόλου των φύλων στη νεοελληνική κοινωνία, αναζητώντας πληροφορίες στο διαδίκτυο και χρησιμοποιώντας τις νέες τεχνολογίες στο πνεύμα του νέου ψηφιακού γραμματισμού. Τέλος βασικό στόχο του σεναρίου αποτελεί η προσωπική ανάγνωση και ερμηνεία των λογοτεχνικών κειμένων από τους μαθητές οι οποίοι, συνδυάζοντας και τις εξωκειμενικές πληροφορίες που ανακαλύπτουν στο διαδίκτυο, έχουν τη δυνατότητα με τη συνδρομή των ψηφιακών μέσων (ψηφιακές εικόνες, βίντεο,

τραγούδια κ.λ.π.) να εκφράσουν τις σκέψεις και τις ιδέες τους και να δημιουργήσουν προσωπικό λόγο με οργανωμένες συνθετικές εργασίες.

3. ΣΤΟΧΟΙ

➤ ΓΝΩΣΤΙΚΟΙ:

1. Να μελετήσουν το ρόλο των δύο φύλων στην πατριαρχική οικογένεια και να συνειδητοποιήσουν ότι η θέση της γυναίκας στο παρελθόν διαφέρει από τη σύγχρονη
2. Να μάθουν να αποκωδικοποιούν την πολύσημη λογοτεχνική γλώσσα και να αντιλαμβάνονται τις αξίες και τα νοήματα που υποκρύπτονται.
3. Να εντοπίσουν το ρόλο του φύλου ως κειμενικού προσώπου / ήρωα μέσα από τις ιδιαιτερότητες και τη δράση του.
4. Να συνειδητοποιήσουν την ιστορικότητα των κειμένων, δηλαδή ότι έργα και συγγραφείς ανήκουν στην εποχή τους και αλληλεπιδρούν με το ιστορικό πλαίσιο στο οποίο γεννήθηκαν και διαβάστηκαν.
5. Να κατανοήσουν ότι οι ρόλοι των φύλων καθορίζονται από το ιστορικό, κοινωνικό και πολιτισμικό πλαίσιο της εκάστοτε εποχής.
6. Να διερευνήσουν τα κοινωνικά στερεότυπα περί φύλου και τις λογοτεχνικές ερμηνείες που έχουν δημιουργηθεί.
7. Να αντιληφθούν ότι η λογοτεχνία μπορεί να αναπαράγει ή να ανατρέπει κοινωνικά πρότυπα.
8. Να προβληματιστούν πάνω στο δικό τους τρόπο σκέψης και τη δική τους ταυτότητα σε σχέση με το ρόλο των δύο φύλων.
9. Να πραγματοποιήσουν την δική τους ανάγνωση στα λογοτεχνικά κείμενα εμπλέκοντας τα βιώματά στην προσωπική τους ανάγνωση.

10. Να εμπλουτίσουν και να καλλιεργήσουν τις γλωσσικές τους ικανότητες.

➤ **ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΙ:**

1. Να καλλιεργήσουν πνεύμα συνεργασίας και ομαδικότητας μέσω της ομαδικής συνεργασίας και της ανταλλαγής και σύνθεσης απόψεων, κρίσεων και ερμηνειών.
2. Να προκληθεί η δημιουργική συμμετοχή και η αφύπνιση των ικανοτήτων και των δεξιοτήτων των μαθητών.
3. Να αναπτύξουν την ικανότητα τους να λειτουργούν ως μέλη μιας ομάδας με διάθεση αλληλοβοήθειας, ανάληψη πρωτοβουλιών και συνέπεια.
4. Να μάθουν να αξιοποιούν τις διαφορετικές ικανότητες και κλίσεις κάθε μέλους της ομάδας για την επίτευξη ενός κοινού στόχου.
5. Να δημιουργηθεί πνεύμα ευγενούς άμιλλας και να περιοριστεί το κλίμα ανταγωνισμού και βαθμοθηρίας που υπάρχει συχνά ανάμεσα στους μαθητές.

➤ **ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟΙ – ΧΡΗΣΗ ΤΠΕ:**

1. Να χρησιμοποιήσουν με δημιουργικό και κριτικό τρόπο τις δυνατότητες των νέων τεχνολογιών.
2. Να αναπτύξουν ικανότητες αναζήτησης, κριτικής αξιολόγησης και διαχείρισης πληροφοριών από το διαδίκτυο.
3. Να γνωρίσουν επιλεγμένους δικτυακούς τόπους-πύλες αναζήτησης και να αναπτύξουν δεξιότητες πλοήγησης στο διαδίκτυο.
4. Να μάθουν να προσλαμβάνουν και να παράγουν πολυτροπικά κείμενα.
5. Να εκπαιδευτούν στη δημιουργία και διαχείριση ιστολογίου (Web 2 εργαλείο).

6. Να αποκτήσουν δεξιότητες στο νέο ψηφιακό γραμματισμό τις οποίες θα χρησιμοποιήσουν ως μέσα προσωπικής έκφρασης και επικοινωνίας.

4. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Μέσα – Εργαλεία Διδασκαλίας: Σχολικό εγχειρίδιο, πίνακας, βιντεοπροβολέας, ικανός αριθμός Η/Υ (12), πρόσβαση στο Διαδίκτυο (φυλλομετρητής, μηχανές αναζήτησης), επιλεγμένες ιστοσελίδες, φύλλα εργασίας σε ηλεκτρονική και έντυπη μορφή.

Μέθοδος διδασκαλίας: Ως μέθοδος διδασκαλίας προκρίνεται α) η ομαδοσυνεργατική διδασκαλία και β) η μέθοδος project. Μέσω των ομάδων οι μαθητές συνεργάζονται, ανταλλάσσουν απόψεις, αναδιαμορφώνουν τις αντιλήψεις και τις θέσεις τους, διερευνούν, αναλύουν και παρουσιάζουν το υλικό τους. Η μέθοδος project αποτελεί ανοιχτή διαδικασία μάθησης όπου ο κάθε μαθητής σύμφωνα με τα ενδιαφέροντά του διερευνά και ερμηνεύει τα επιλεγμένα θέματα, δημιουργώντας προσωπικό πρωτότυπο λόγο εκμεταλλευόμενος τα νέα ψηφιακά μέσα. Με τον τρόπο αυτό δίνεται έμφαση στην μάθηση μέσω της ανακάλυψης (*ανακαλυπτική μάθηση*) και της ανάληψης πρωτοβουλιών που συνδυάζεται με την αυτενέργεια και οδηγεί στην καλλιέργεια της οξύνοιας, της κριτικής σκέψης και της φαντασίας των μαθητών.

Ο ρόλος του δασκάλου: Με την ομαδοσυνεργατική μάθηση και τη μέθοδο project απομακρυνόμαστε από τη δασκαλοκεντρική προσέγγιση της διδασκαλίας και ο ρόλος του δασκάλου είναι πια καθοδηγητικός, εμπνευστικός και συντονιστικός των όλων εργασιών. Επίσης ο δάσκαλος, αφού έχει σχεδιάσει το πλαίσιο των εργασιών –όχι ως απλός διεκπεραιωτής του Αναλυτικού Προγράμματος, αλλά με έμπνευση και πρωτοτυπία– παρεμβαίνει για την επίλυση αποριών και την εξομάλυνση προβλημάτων, ενώ στόχος είναι να καθοδηγήσει τους μαθητές και σε διαδικασίες αυτοαξιολόγησης.

Οργάνωση της τάξης: Το τμήμα των 24 μαθητών χωρίζεται σε έξι ομάδες των τεσσάρων μαθητών με βασική προϋπόθεση σε κάθε ομάδα να υπάρχει ένας μαθητής

με ευχέρεια στη χρήση των εργαλείων Τ.Π.Ε. Ο διδάσκων παρεμβαίνει όπου χρειαστεί, προκειμένου να εξασφαλιστεί η ανομοιογένεια των ομάδων ως προς τις βαθμολογικές επιδόσεις των μαθητών. Επίσης μπορεί διακριτικά να ενθαρρύνει τους μαθητές να αναλάβουν συγκεκριμένους ρόλους, όπως –εκτός από τον χειρισμό του Η/Υ– αυτόν του εμπνευστή και οργανωτή της όλης διαδικασίας, του γραμματέα και του παρουσιαστή της εργασίας.

ΦΑΣΕΙΣ: Σύμφωνα με το νέο Πρόγραμμα Σπουδών για τα Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας της Α΄ Λυκείου υπάρχουν τρεις φάσεις διδασκαλίας: **Α΄ Φάση:** *Πριν την ανάγνωση*, **Β΄ Φάση:** *Ανάγνωση-Παρουσίαση*, **Γ΄ Φάση:** *Μετά την ανάγνωση*. Στο πλαίσιο αυτής της οργάνωσης και η παρούσα οκτάωρη διδακτική πρόταση χωρίζεται σε τρεις φάσεις: **Α΄ Φάση** (3 ώρες): Πριν την ανάγνωση, **Β΄ Φάση** (3 ώρες): Ανάγνωση- Ερμηνεία-Έρευνα, **Γ΄ Φάση** (2 ώρες): Μετά την ανάγνωση-Παρουσίαση- Αξιολόγηση.

Α΄ ΦΑΣΗ (1 ώρα στην αίθουσα διδασκαλίας, 2 ώρες στο εργαστήριο πληροφορικής)

1^η ώρα:

Γίνεται η εισαγωγή στο δημοτικό τραγούδι και πιο συγκεκριμένα στην παραλογή «Του νεκρού αδελφού». Οι προϋπάρχουσες γνώσεις και εμπειρίες των μαθητών πάνω στο δημοτικό τραγούδι μπορούν να αποτελέσουν αφορμή για την έναρξη του μαθήματος, καθώς γράφονται στον πίνακα λέξεις-κλειδιά που θα προκαλέσουν το ενδιαφέρον των μαθητών, όπως «Του γιοφυριού της Άρτας», ιαμβικός δεκαπεντασύλλαβος κ. α. Στη συνέχεια η διδάσκουσα διαβάζει το κείμενο και ακολουθεί ολιγόλεπτη συζήτηση με τους μαθητές πάνω στις βασικές πτυχές του δημοτικού τραγουδιού αλλά και τη δομή της πατριαρχικής οικογένειας και το ρόλο των φύλων όπως φαίνεται από το συγκεκριμένο τραγούδι. Ακολούθως μέσω του βιντεοπροβολέα προβάλλονται στην τάξη αποσπάσματα από το μελοποιημένο τραγούδι «Του νεκρού αδελφού» Ήπειρος της Πεντατονίας <http://www.youtube.com/watch?v=xYLuxy5cdca>, <http://www.youtube.com/watch?v=x92PyaBmDYo>.

Τέλος η πρώτη ώρα ολοκληρώνεται με τον χωρισμό των μαθητών σε ομάδες (6 ομάδες των 4 ατόμων) με βάση τους κανόνες που προαναφέρθηκαν (βλ. οργάνωση

τάξης, σελ. 4) και την προετοιμασία τους για την είσοδο στο εργαστήριο πληροφορικής. Η προετοιμασία περιλαμβάνει τους κανόνες που πρέπει να τηρηθούν και την ενημέρωσή τους σε γενικές γραμμές για τα εργαλεία Τ.Π.Ε. που θα αξιοποιηθούν.

2^η ώρα:

Οι μαθητές εισέρχονται στο εργαστήριο πληροφορικής και κάθονται στις θέσεις τους. Να σημειωθεί ότι ένας υπολογιστής αντιστοιχεί σε δύο μαθητές. Στη συνέχεια ένας ή δύο μαθητές από την κάθε ομάδα δημιουργούν ένα νέο λογαριασμό ηλεκτρονικού ταχυδρομείου gmail, προκειμένου οι ομάδες να έχουν πρόσβαση στο ιστολόγιο του τμήματος. Ακολούθως ένας μαθητής δημιουργεί με τη βοήθεια της διδάσκουσας το ιστολόγιο του τμήματος <http://www.a4amfilochia.blogspot.gr/>, ενώ οι υπόλοιποι μαθητές σημειώνουν τις διευθύνσεις των ηλεκτρονικών τους ταχυδρομείων, προκειμένου να τους προσκαλέσει ο δημιουργός του ιστολογίου και να γίνουν συγγραφείς σε αυτό. Έπειτα ο δημιουργός του ιστολογίου στέλνει τις προσκλήσεις από το ιστολόγιο του τμήματος σε κάθε έναν από τους μαθητές με το νέο ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, οι οποίοι καλούνται να τις αποδεχτούν για να ολοκληρωθεί η διαδικασία. Με τον τρόπο αυτό ολοκληρώνεται η πρώτη ώρα με βασικό στόχο τη δημιουργία του ιστολογίου της τάξης και την εξοικείωση των μαθητών με νέα τεχνολογικά εργαλεία τα οποία ενδεχομένως δεν γνωρίζουν. Να σημειωθεί ότι οι μαθητές πριν την έξοδό τους από το εργαστήριο των υπολογιστών πρέπει να έχουν σημειώσει τη διεύθυνση του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου που δημιούργησαν, τον κωδικό πρόσβασης καθώς και την διεύθυνση του ιστολογίου του τμήματος.

3^η ώρα:

Οι μαθητές εισέρχονται στο εργαστήριο και κάθονται στις θέσεις τους. Σε κάθε υπολογιστή ένας από τους δύο μαθητές ανοίγει το ηλεκτρονικό του ταχυδρομείο και το ιστολόγιο της τάξης στο οποίο είναι εγγεγραμμένοι συντάκτες. Με τη βοήθεια της διδάσκουσας οι μαθητές περιηγούνται σε συγκεκριμένες ιστοσελίδες και μηχανές αναζήτησης οι οποίες θα τους είναι απαραίτητες στην έρευνά τους. Αρχικώς γνωρίζουν τις μηχανές αναζήτησης google <https://www.google.com/> και google images <http://www.google.com/imghp> τις οποίες θα χρησιμοποιήσουν για να αντλήσουν πληροφορίες και εικόνες για την υλοποίηση των φύλλων εργασίας. Στη συνέχεια ενημερώνονται για το διαδικτυακό τόπο youtube <http://www.youtube.com/> μέσω του

οποίου θα κληθούν να αναζητήσουν βίντεο και μουσική. Ακολούθως έρχονται σε επαφή με το Ψηφιακό Σχολείο <http://dschool.edu.gr/> και μαθαίνουν να αναζητούν το ψηφιακό υλικό για κάθε τάξη και τα εμπλουτισμένα βιβλία μαθητή. Επιπροσθέτως ενημερώνονται για την ύπαρξη ποικίλων ιστοσελίδων με εκπαιδευτικό υλικό οι οποίες θα τους φανούν χρήσιμες, όπως η Wikipedia <http://www.wikipedia.gr/> και το Σπουδαστήριο Νέου Ελληνισμού <http://www.snhell.gr/>. προβάλλεται επίσης η εκπαιδευτική Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα <http://www.greek-language.gr/greekLang/index.html> όπου μέσω των επιλογών *Νέα Ελληνική =>Εργαλεία=>Σώματα Κειμένων=>διδασκτικά βιβλία Π. Ι. =>αναζήτηση=>παραλογή* γίνεται ανακεφαλαίωση των βασικών χαρακτηριστικών των δημοτικών τραγουδιών. Αφού ολοκληρωθεί η βασική αυτή ενημέρωση, η διδάσκουσα καθοδηγεί τους μαθητές σχετικά με τον τρόπο διαχείρισης του ιστολογίου. Πιο συγκεκριμένα οι μαθητές εκπαιδεύονται στο να κατεβάζουν εικόνες στην επιφάνεια εργασίας του υπολογιστή και να τις ανεβάζουν σε μια ανάρτηση στο ιστολόγιο του τμήματος. Η ίδια εκπαίδευση γίνεται και για τα βίντεο από το youtube, ενώ εξοικειώνονται με τη δημιουργία και την αποθήκευση προσχεδίων ανάρτησης.

Β΄ ΦΑΣΗ (3 ώρες στο εργαστήριο υπολογιστών)

4^η ώρα:

Οι μαθητές εισέρχονται στο εργαστήριο των υπολογιστών (έχουν μαζί τους και τα διδακτικά εγχειρίδια) και κάθονται στις θέσεις τους. Στους υπολογιστές τους βρίσκουν τα φύλλα εργασίας τα οποία τους διανέμονται και σε έντυπη μορφή. Μετά από τις πρώτες εξηγήσεις και την επίλυση τυχόν αποριών, οι ομάδες ενθαρρύνονται να επεξεργαστούν την πρώτη άσκηση του φύλλου εργασίας. Αρχικώς μπαίνουν στο Ψηφιακό Σχολείο και η κάθε ομάδα βρίσκει το παράλληλο κείμενο που της αντιστοιχεί. Στη συνέχεια η κάθε ομάδα, αφού διαβάσει το κείμενο, δημιουργεί ένα προσχέδιο ανάρτησης στο ιστολόγιο του τμήματος, όπου αντιγράφει και επικολλά το παράλληλο κείμενο. Μετά από αυτές τις ενέργειες οι μαθητές μπορούν να συζητήσουν, να συγκρίνουν, να διερευνήσουν τα κοινά μοτίβα των παράλληλων κειμένων τους με το δημοτικό τραγούδι «Του νεκρού αδελφού» το οποίο έχει αναρτηθεί από τον διδάσκοντα στο ιστολόγιο του τμήματος, αλλά βρίσκεται και στα διδακτικά εγχειρίδια που έχουν μαζί τους οι μαθητές. Ακολούθως καταγράφουν τα

συμπεράσματά τους στο ίδιο προσχέδιο ανάρτησης που βρίσκεται το παράλληλο κείμενο και το αποθηκεύουν, ολοκληρώνοντας τις εργασίες της 4^{ης} ώρας.

5^η ώρα:

Οι μαθητές, αφού εισέλθουν στο εργαστήριο και καθίσουν, ανοίγουν τα ψηφιακά φύλλα εργασίας (έχουν μαζί τους και την έντυπη μορφή τους) και ενθαρρύνονται να ασχοληθούν με τη δεύτερη άσκηση. Επισκέπτονται τις ιστοσελίδες που τους προτείνει το φύλλο εργασίας και αποθηκεύουν εικόνες και πληροφορίες στον υπολογιστή τους. Μετά από συζήτηση μεταξύ των μελών της κάθε ομάδας επιλέγονται οι πιο χρήσιμες και αυτές που αξιολογούνται ως πιο έγκυρες και η κάθε ομάδα τις αποθηκεύει στο προσχέδιο της ανάρτησης που έχει ήδη δημιουργήσει κατά την προηγούμενη ώρα της παραμονής της στο εργαστήριο. Αν οι μαθητές τελειώσουν με την ανεύρεση και διαχείριση πληροφοριών και εικόνων, τότε ενθαρρύνονται να προχωρήσουν στα βίντεο τα οποία μπορούν να δουν και να ακούσουν από το youtube.com ή και να αναρτήσουν στο προσχέδιο της ανάρτησης της ομάδας τους. Η διδάσκουσα παρεμβαίνει μόνο για επίλυση αποριών σε τεχνικό επίπεδο ή αν χρειαστούν συνδρομή οι μαθητές για την αξιολόγηση των πηγών πληροφόρησης.

6^η ώρα:

Οι μαθητές, αφού εισέλθουν στο εργαστήριο και καθίσουν, ανοίγουν τόσο τα φύλλα εργασίας όσο και το ιστολόγιο του τμήματος. Ασχολούνται με την εξεύρεση βίντεο από το youtube.com και την ενσωμάτωσή τους στα προσχέδια των αναρτήσεων. Στη συνέχεια η κάθε ομάδα συζητά, επεξεργάζεται και αξιολογεί τις πληροφορίες που έχει ήδη συλλέξει στα προσχέδια των αναρτήσεων και εξάγει τελικά συμπεράσματα με μορφή κειμένων τα οποία σχετίζονται και αναλύουν τα βίντεο και τις εικόνες που βρίσκονται ήδη στα προσχέδια αναρτήσεων. Όταν οι μαθητές έχουν ολοκληρώσει την σύνθεση των συμπερασμάτων τους ενθαρρύνονται να ολοκληρώσουν την ανάρτηση, να προσθέσουν την κατάλληλη ετικέτα και να δημοσιεύσουν την ανάρτηση στο ιστολόγιο του τμήματος.

Γ΄ ΦΑΣΗ (1 ώρα στο εργαστήριο των υπολογιστών, 1 ώρα στην αίθουσα διδασκαλίας)

7^η ώρα:

Οι μαθητές εισέρχονται στο εργαστήριο των υπολογιστών και αφού καθίσουν καλούνται να ανοίξουν το ιστολόγιο του τμήματος και στη συνέχεια να μελετήσουν τις αναρτήσεις όχι της δικής τους ομάδας αλλά των υπόλοιπων ομάδων του τμήματος. Αφού διαβάσουν τα σχετικά κείμενα και δουν τα βίντεο, καλούνται να σχολιάσουν τις αναρτήσεις των υπόλοιπων ομάδων χρησιμοποιώντας τη σχετική δυνατότητα που τους παρέχει το ιστολόγιο. Ενθαρρύνεται επίσης η κάθε ομάδα, της οποίας η απάντηση σχολιάζεται, να ανταπαντά στην κριτική και να διασαφηνίζει τις απόψεις και τα συμπεράσματά της με αντίστοιχες απαντήσεις κάτω από τα σχόλια των υπόλοιπων ομάδων. Πρέπει να σημειωθεί ότι η διδάσκουσα αποθαρρύνει τυχόν κακεντρεχή σχόλια και ενθαρρύνει τους μαθητές να ασκούν εποικοδομητική κριτική στο πλαίσιο του ευγενούς συναγωνισμού.

8^η ώρα:

Στην αίθουσα διδασκαλίας με τη βοήθεια του βιντεοπροβολέα και του ενσύρματου διαδικτύου της αίθουσας η διδάσκουσα προβάλλει το ολοκληρωμένο πια ιστολόγιο του τμήματος και συζητά με τους μαθητές τόσο για το περιεχόμενο και τα συμπεράσματα της έρευνάς τους όσο και για την εμπειρία τους από την αξιοποίηση των Τ. Π. Ε. στη μαθησιακή διδασκαλία και τη συνεργασία τους σε ομάδες. Επίσης ανταλλάσσονται απόψεις σχετικά με τις δυνατότητες επέκτασης του διδακτικού σεναρίου και αξιολογείται γενικότερα η επιτυχία της διδακτικής πρότασης, ενώ οι μαθητές ενθαρρύνονται να κρίνουν οι ίδιοι την ομάδα τους αλλά και ο κάθε ένας τον εαυτό του στο πλαίσιο της προώθησης της αυτοαξιολόγησης τόσο της ομάδας όσο και των μαθητών. Ακόμα σημαντικό είναι να ενταχθεί το σενάριο και τα αποτελέσματά του στο πλαίσιο της έρευνας για τα φύλα στη λογοτεχνία και τη σύνδεση με το κοινωνικό περιβάλλον και την εξέλιξη του ρόλου των δύο φύλων διαχρονικά. Για το λόγο αυτό προβάλλεται στους μαθητές μέσω του βιντεοπροβολέα το βίντεο που συνδέεται με την προίκα σε χώρες του Τρίτου κόσμου http://www.youtube.com/watch?v=cQM7tOUHU_A και ακολουθεί συζήτηση για τις αιτίες που οδηγούν στην ύπαρξη αναχρονιστικών αντιλήψεων για τα φύλα στις χώρες αυτές. Στη συνέχεια προβάλλεται το άρθρο «Πώς διαμορφώνεται η ταυτότητα του φύλου» μέσω της ιστοσελίδας <http://www.akappatou.gr/index.php/2010-10-13-12-28-05/760-2010-11-09-11-01-20> της ψυχολόγου Α. Καππάτου η οποία με σαφήνεια και

γλωσσική απλότητα εξηγεί τη διαφορά ανάμεσα σε κοινωνικό και βιολογικό φύλο. Με βάση αυτά τα στοιχεία από το διαδίκτυο στόχος είναι η εξέλιξη της έρευνας και η εξαγωγή συμπερασμάτων από τους μαθητές σχετικά με την εξέλιξη του ρόλου των φύλων διαχρονικά.

5. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Η αξιολόγηση πραγματοποιείται κυρίως από τους ίδιους τους μαθητές τόσο κατά τη διάρκεια της εφαρμογής της διδακτικής αυτής πρότασης στο εργαστήριο των υπολογιστών (διαμορφωτική αξιολόγηση) όσο και στο τέλος της εργασίας (τελική). Κατά τη διάρκεια της έρευνας στο εργαστήριο κάθε μαθητής εκφράζει την άποψη του στα μέλη της ομάδας του σχετικά με την πορεία της έρευνας και τις πτυχές οι οποίες χρειάζονται περισσότερη διερεύνηση ή πληροφορίες που δεν αξιοποιήθηκαν σωστά ή έλλειψη επαρκούς αναζήτησης στοιχείων (αυτοαξιολόγηση). Επιπροσθέτως κάθε ομάδα μετά την ολοκλήρωση των αναρτήσεων καλείται να αξιολογήσει τις υπόλοιπες ομάδες (ετεροαξιολόγηση, ομαδική). Η τελική αξιολόγηση περιλαμβάνει την ανταπόκριση στους αρχικούς στόχους που ετέθησαν (γνωστικούς, παιδαγωγικούς, τεχνολογικούς) όσο και στον τρόπο συνεργασίας και επικοινωνίας των ομάδων.

6. ΚΡΙΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

Κατά την υλοποίηση του σεναρίου παρατηρήθηκε σημαντική ενίσχυση του ενδιαφέροντος των μαθητών κυρίως για το δεύτερο σκέλος των ασκήσεων των φύλλων εργασίας που περιλαμβάνουν τη διερεύνηση των θεμάτων μέσω του youtube.

Σε γενικές γραμμές η συνεργασία μεταξύ των μαθητών ήταν ικανοποιητική, τα μέλη των ομάδων έδειξαν σεβασμό και έμαθαν να εκτιμούν ο ένας στην άποψη του άλλου, ενώ αποφεύχθηκε η κακεντρεχής ή αποσπασματική κριτική. Δυσκολίες παρουσιάστηκαν στην εξοικείωση των μαθητών με την διαχείριση του ιστολογίου, όπου εκεί χρειάστηκε συχνά η παρέμβαση της διδάσκουσας. Επίσης τρεις από τους μαθητές είχαν ελλιπή εξοικείωση με το διαδίκτυο και χρειάστηκαν ιδιαίτερη ενθάρρυνση τόσο από τη διδάσκουσα όσο και από τα υπόλοιπα μέλη των ομάδων τους για να δείξουν ενδιαφέρον για την έρευνα μέσω διαδικτύου.

➤ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΕΠΕΚΤΑΣΗΣ

Στο πρώτο σκέλος των φύλλων εργασίας μπορούν να ενταχθούν και άλλα κείμενα για συν-ανάγνωση με το δημοτικό τραγούδι «Του νεκρού αδελφού» (π.χ. για το πρώτο φύλλο εργασίας «Η μάνα» από το διδακτικό εγχειρίδιο της Β΄ Γυμνασίου, για το τρίτο φύλλο εργασίας «Η τιμή και το χρήμα» από το διδακτικό εγχειρίδιο της Β΄ Λυκείου κ.α.). Στο δεύτερο σκέλος των φύλλων εργασίας μπορούν να χρησιμοποιηθούν περισσότεροι δικτυακοί τόποι, ενώ η διδακτική πρόταση θα μπορούσε να λάβει τη μορφή project αν οι μαθητές πρότειναν και άλλες πτυχές του ζητήματος της σχέσης των δύο φύλων όπως τη μορφή του πατέρα, την προίκα ή τον έρωτα με αφορμή και άλλα λογοτεχνικά έργα.

7. ΦΥΛΛΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 1 – ΟΜΑΔΑ Α΄ - ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ: Η ΜΑΝΑ

1. Μελετήστε το ποίημα «Δύο μητέρες νομίζουν πως είναι μόνες στον κόσμο» του Ν. Βρεττάκου που θα βρείτε στο Ψηφιακό Σχολείο <http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSB106/544/3563,14899/> και καταγράψτε ομοιότητες με το τραγούδι «Του νεκρού αδελφού» ως προς το πρόσωπο της μάνας σε ένα προσχέδιο ανάρτησης στο ιστολόγιο του τμήματός σας.
2. Επισκεφθείτε τις μηχανές αναζήτησης www.google.com/ και www.google.com/imghp?hl=en&tab=wi και συγκεντρώστε πληροφορίες και εικόνες για τη μάνα στην πατριαρχική οικογένεια. Ακούστε το τραγούδι «Μάνα» του Λ. Μπαλάφα στο <http://www.youtube.com/watch?v=S0ASbDCbBzM> και άλλα τραγούδια με το ίδιο θέμα και καταγράψτε τα χαρακτηριστικά της μάνας που προβάλλονται. Ολοκληρώστε την προηγούμενη ανάρτηση στο ιστολόγιο του τμήματός σας <http://www.a4amfilochia.blogspot.gr/>, η οποία θα περιλαμβάνει ένα πολυτροπικό κείμενο (εισαγωγή εικόνων και αναδημοσίευση βίντεο από το youtube) με τα συμπεράσματα της έρευνάς σας.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 2 – ΟΜΑΔΑ Β΄ - ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ: Ο

ΑΔΕΛΦΟΣ

1. Μελετήστε το κείμενο «Επιστροφή στο πατρικό σπίτι» της Ρέας Γαλανάκη που θα βρείτε στο Ψηφιακό Σχολείο <http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGL-C131/595/3929,17403/> και καταγράψτε τις ομοιότητες με το τραγούδι «Του νεκρού αδελφού» όσον αφορά στη σχέση του ήρωα με την οικογένειά του σε ένα προσχέδιο ανάρτησης στο ιστολόγιο του τμήματός σας.
2. Επισκεφθείτε την ιστοσελίδα <https://sites.google.com/site/hellasmythology/heroes/kadmos> καθώς και την ιστοσελίδα <http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%94%CE%B9%CF%8C%CF%83%CE%BA%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%BF%CE%B9> και συλλέξτε πληροφορίες για τους ήρωες που διέσωσαν τις αδελφές τους στην αρχαία ελληνική μυθολογία. Στη συνέχεια παρακολουθήστε αποσπάσματα των ταινιών «Ο ατσίδα» π.χ. <http://www.youtube.com/watch?v=NGQtG8aiB6I>, «Δεσποινίς ετών 39» π.χ. <http://www.youtube.com/watch?v=bd7oTUYu7fi> κ.α. και αναλύστε το ρόλο του αδελφού στη νεοελληνική οικογένεια. Ολοκληρώστε την προηγούμενη ανάρτηση στο ιστολόγιο του τμήματός σας <http://www.a4amfilochia.blogspot.gr/>, η οποία θα περιλαμβάνει ένα πολυτροπικό κείμενο (εισαγωγή εικόνων και αναδημοσίευση βίντεο από το youtube) με τα συμπεράσματα της έρευνάς σας.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 3 – ΟΜΑΔΑ Γ΄-ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ: Η ΚΟΡΗ

1. Αφού μελετήσετε το κείμενο «Στέλλα Βιολάντη» του Ξενόπουλου από το Ψηφιακό Σχολείο http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSB106/544/3561_14830/ συγκρίνετε τα πρόσωπα της Αρετής και της Στέλλας, καθώς και τη θέση τους στην πατριαρχική οικογένεια σε ένα προσχέδιο ανάρτησης στο ιστολόγιο του τμήματός σας.

2. Επισκεφτείτε την Wikipedia στο λήμμα Γυναίκα (Αρχαία Ελλάδα) [http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%93%CF%85%CE%BD%CE%B1%CE%AF%CE%BA%CE%B1_\(%CE%91%CF%81%CF%87%CE%B1%CE%AF%CE%B1_%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%B1\)](http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%93%CF%85%CE%BD%CE%B1%CE%AF%CE%BA%CE%B1_(%CE%91%CF%81%CF%87%CE%B1%CE%AF%CE%B1_%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%B1)) και την ιστοσελίδα http://asiaminor.ehw.gr/forms/fLemmaBodyExtended.aspx?lemmaId=4128#chapter_0 και συλλέξτε πληροφορίες για τη θέση της γυναίκας στην οικογένεια στην αρχαία Ελλάδα αλλά και στην πατριαρχική οικογένεια των νεότερων χρόνων. Δείτε επίσης αποσπάσματα από την ελληνική ταινία «Ο Θόδωρος και το δίκαιο» π.χ. <http://www.youtube.com/watch?v=bHQ2EdUCZEc> και καταγράψτε τα συμπεράσματά σας για την θέση της κόρης διαχρονικά στην ελληνική πατριαρχική οικογένεια δημιουργώντας ένα πολυτροπικό κείμενο (εισαγωγή εικόνων και αναδημοσίευση βίντεο από το youtube) και ολοκληρώνοντας έτσι την προηγούμενη ανάρτηση στο ιστολόγιο του τμήματός σας <http://www.a4amfilochia.blogspot.gr/>.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 4 – ΟΜΑΔΑ Δ΄-ΤΟ ΠΡΟΞΕΝΙΟ

1. Αφού επισκεφτείτε την ιστοσελίδα του Σπουδαστηρίου Νέου Ελληνισμού http://www.snhell.gr/anthology/content.asp?id=438&author_id=20 μελετήστε τους στ. 265-528 της Δ΄ Ενότητας του «Ερωτόκριτου» και σε συνδυασμό με το τραγούδι «Του νεκρού αδελφού» καταγράψτε τις πληροφορίες που λαμβάνετε από τα δύο τραγούδια για τον θεσμό του προξενιού και τη θέση της κόρης σε ένα προσχέδιο ανάρτησης στο ιστολόγιο του τμήματός σας.

2. Αναζητήστε πληροφορίες για το προξενιό από την ιστοσελίδα <http://www.gorgopotamosvillage.gr/laografia/diafora/gamos.htm>. Δείτε επίσης την αναπαράσταση του προξενιού από την Παλαιομάνινα <http://www.youtube.com/watch?v=hg3EBmCqPmE> ή και άλλα σχετικά βίντεο και ακούστε τα τραγούδια «Το προξενιό» <http://www.youtube.com/watch?v=CcCKHNaha90> και άλλα σχετικά με το θέμα. Δημιουργήστε ένα πολυτροπικό κείμενο (εισαγωγή εικόνων και αναδημοσίευση βίντεο από το youtube) όπου θα αναλύετε το θεσμό του προξενιού και θα καταγράφετε τις απόψεις σας και ολοκληρώστε την προηγούμενη ανάρτηση στο ιστολόγιο του τμήματος <http://www.a4amfilochia.blogspot.gr/>.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 5 – ΟΜΑΔΑ Ε΄ - ΤΟ ΓΥΝΑΙΚΕΙΟ ΚΑΛΛΟΣ

1. Να μελετήσετε το δημοτικό τραγούδι «Κόρη που λάμπει» από το Ψηφιακό Σχολείο <http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGYM-A107/391/2590,10106/> και να αναφερθείτε στα στοιχεία του γυναικείου κάλλους παραλληλίζοντας με το τραγούδι «Του νεκρού αδελφού» σε ένα προσχέδιο ανάρτησης στο ιστολόγιο του τμήματός σας.
2. Να ακούσετε το δημοτικό τραγούδι «Ποιος είδε ήλιο» http://www.youtube.com/watch?v=4gvx7_EvFMΥ και το ρεμπέτικο «Μαύρα μάτια, μαύρα φρύδια» <http://www.youtube.com/watch?v=K37zwunBFhk> αλλά και άλλα ελληνικά παραδοσιακά τραγούδια με θέμα την γυναικεία ομορφιά (πβ. <http://www.mantinada.gr/component/alphacontent/8-mantinades/62-omorfia>). Βρείτε εικόνες στο <http://www.google.com/imghp> και συνθέστε ένα πολυτροπικό κείμενο (εισαγωγή εικόνων και αναδημοσίευση βίντεο από το youtube) ολοκληρώνοντας την προηγούμενη ανάρτηση για το ιστολόγιο του τμήματός σας <http://www.a4amfilochia.blogspot.gr/> όπου θα παρουσιάζονται τα συμπεράσματά σας για την γυναικεία ομορφιά διαχρονικά στην ελληνική παράδοση.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 6 - ΟΜΑΔΑ ΣΤ΄ - Η ΓΥΝΑΙΚΑ ΚΑΙ ΤΟ ΠΕΝΘΟΣ

1. Να διαβάσετε το ποίημα «Οι πόνοι της Παναγιάς» του Κ. Βάρναλη από το Ψηφιακό Σχολείο <http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGL-A111/262/1919,6398/> και να συσχετίσετε με το τραγούδι «Του νεκρού αδελφού» σε ένα προσχέδιο ανάρτησης στο ιστολόγιο του τμήματός σας.
2. Βρείτε εικόνες στο <http://www.google.com/imghp> με θέμα το μοιρολόι των γυναικών και ακούστε μοιρολόγια στο <http://www.youtube.com/>. Επίσης βρείτε πληροφορίες για το μοιρολόι των γυναικών διαχρονικά μέσω των ιστοσελίδων http://www.mani.org.gr/apopseis/moiroloi/miroloi_arthro.htm, <http://agonigrammi.wordpress.com/2010/05/28/%CF%84%CE%BF-%CE%BC%CE%BF%CE%B9%CF%81%CE%BF%CE%BB%CF%8C%CE%B9-%CE%AD%CF%87%CE%B5%CE%B9-%CF%84%CE%B7-%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%81%CE%AF%CE%B1%E2%80%A6/> και παρουσιάστε τα συμπεράσματά σας σε ένα πολυτροπικό κείμενο (εισαγωγή εικόνων και αναδημοσίευση βίντεο από το youtube) που θα δημοσιεύσετε στο ιστολόγιο του τμήματος <http://www.a4amfilochia.blogspot.gr/>, ολοκληρώνοντας την προηγούμενη ανάρτηση.

8. ΕΠΙΛΟΓΟΣ –ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Στόχος του συγκεκριμένου σεναρίου είναι η διεύρυνση των πνευματικών οριζόντων των μαθητών σε σχέση με το γνωστικό αντικείμενο του ρόλου των φύλων στη Νέα Ελληνική Λογοτεχνία σε συνδυασμό με την εξοικείωση με τις νέες τεχνολογίες και το Διαδίκτυο ως μέσο ανεύρεσης, επεξεργασίας και σύνθεσης πληροφοριών. Με τον τρόπο αυτό μαθαίνουν να δημιουργούν και να εκφράζουν τις δικές τους ερμηνείες πάνω στα λογοτεχνικά κείμενα, συνθέτοντας πολυτροπικά κείμενα και αποκτώντας γνώσεις νέου ψηφιακού γραμματισμού. Επιπλέον, μέσω της ομαδοσυνεργατικής μεθόδου διδασκαλίας και της ανακαλυπτικής / βιωματικής μάθησης, πιστεύουμε ότι οι μαθητές κατόρθωσαν να ασκηθούν στη συνεργασία, την ομαδική εργασία και την ευγενή άμιλλα αλλά και απόλαυσαν τη λογοτεχνία αποκτώντας ταυτόχρονα την ικανότητα της κριτικής προσέγγισης των λογοτεχνικών κειμένων μέσω της σύνδεσής τους με εξωκειμενικές πληροφορίες.

9. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ✓ Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας, Α΄ , Β΄, Γ΄ Τεύχη του ΟΕΔΒ
- ✓ Οδηγίες για τη διδασκαλία της Νέας Ελληνικής Λογοτεχνίας της Α΄ Τάξης Γενικού Λυκείου για το Σχ. Έτος 2013-2014, ΥΠΕΠΘ.
- ✓ Βιβλίο εκπαιδευτικού <http://ebooks.edu.gr/courses/DSGL-A111/document/4e5b63b5pt3d/4e5b63c27hua/4e5b63e1am8g.pdf>
- ✓ <http://www.slideshare.net/katerina60/ss-9581501>
- ✓ <http://fotodendro.blogspot.gr>

- ✓ Σεμινάριο για τη διδασκαλία της Λογοτεχνίας στην Α Λυκείου, Α Φάση:Τα φύλα στη Λογοτεχνία, Μεταξούλα Μανικάρου Σχ. Σύμβουλος ΠΕ02, 16-10-2012

10. ΔΙΚΤΥΟΓΡΑΦΙΑ

<http://www.youtube.com/watch?v=xYLuxy5cdcA>

<http://www.youtube.com/watch?v=x92PyaBmDYo>

<http://www.youtube.com/watch?v=S0ASbDCbBzM>

<http://www.youtube.com/watch?v=NGQtG8aiB6I>

<http://www.youtube.com/watch?v=bd7oTUYu7fI>

<http://www.youtube.com/watch?v=hg3EBmCqPmE>

<http://www.youtube.com/watch?v=CcCKHNaha90>

http://www.youtube.com/watch?v=4gvx7_EvFMY

<http://www.youtube.com/watch?v=K37zwunBFhk>

http://www.youtube.com/watch?v=cQM7tOUHU_A

<http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSB106/544/3563,14899/>

<http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGL-C131/595/3929,17403/>

<http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGYM-A107/391/2590,10106/>

<http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGL-A111/262/1919,6398/>

http://www.snhell.gr/anthology/content.asp?id=438&author_id=20

<http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%94%CE%B9%CF%8C%CF%83%CE%BA%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%BF%CE%B9>

<http://www.greek-language.gr/greekLang/index.html>

<https://sites.google.com/site/hellasmythology/heroes/kadmos>

<http://www.gorgopotamosvillage.gr/laografia/diafora/gamos.htm>

<http://www.mantinada.gr/component/alphacontent/8-mantinades/62-omorfia>

http://www.mani.org.gr/apopseis/moiroloi/miroloi_arthro.htm

<http://agonigrammi.wordpress.com/2010/05/28/%CF%84%CE%BF-%CE%BC%CE%BF%CE%B9%CF%81%CE%BF%CE%BB%CF%8C%CE%B9-%CE%AD%CF%87%CE%B5%CE%B9-%CF%84%CE%B7-%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%81%CE%AF%CE%B1%E2%80%A6/>

<http://www.akappatou.gr/index.php/2010-10-13-12-28-05/760-2010-11-09-11-01-20>

ΒΑΣΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Του νεκρού αδελφού

Μάνα με τους εννιά σου γιους και με τη μια σου κόρη,

την κόρη τη μονάκριβη την πολυαγαπημένη,

την είχες δώδεκα χρονώ κι ήλιος δε σου την είδε!

Στα σκοτεινά την έλουζε, στ' άφεγγα τη χτενίζει,

στ' άστρι και τον αυγερινό έπλεκε τα μαλλιά της.

Προξενητάδες ήρθανε από τη Βαβυλώνα,

να πάρουνε την Αρετή πολύ μακριά στα ξένα.

Οι οχτώ αδερφοί δε θέλουνε κι ο Κωσταντίνος θέλει.

«Μάνα μου, κι ας τη δώσομε την Αρετή στα ξένα,

στα ξένα κει που περπατώ, στα ξένα που πηγαίνω,

αν πάμ' εμείς στην ξενιτιά, ξένοι να μην περνούμε.

- Φρόνιμος είσαι, Κωσταντή, μ' άσκημα απιλογήθης.

Κι α μόρτει, γιε μου, θάνατος, κι α μόρτει, γιε μου, αρρώστια,

κι αν τύχει πίκρα γή χαρά, ποιος πάει να μου τη φέρει;

- Βάλλω τον ουρανό κριτή και τους αγιούς μαρτύρους,
αν τύχει κι έρτει θάνατος, αν τύχει κι έρτει αρρώστια,
αν τύχει πίκρα γή χαρά, εγώ να σου τη φέρω».

Και σαν την επαντρέψανε την Αρετή στα ξένα,
κι εμπήκε χρόνος δίσεχτος και μήνες οργισμένοι
κι έπεσε το θανατικό, κι οι εννιά αδερφοί πεθάναν,
βρέθηκε η μάνα μοναχή σαν καλαμιά στον κάμπο.
Σ' όλα τα μνήματα έκλαιγε, σ' όλα μοιρολογιόταν,
στου Κωσταντίνου το μνημειό ανέσπα τα μαλλιά της.
«Ανάθεμά σε, Κωσταντή, και μυριανάθεμά σε,
οπού μου την εξόριζες την Αρετή στα ξένα!
το τάξιμο που μου 'ταξες, πότε θα μου το κάμεις;
Τον ουρανό 'βαλες κριτή και τους αγιούς μαρτύρους,
αν τύχει πίκρα γή χαρά, να πας να μου τη φέρεις».

Από το μυριανάθεμα και τη βαριά κατάρα,
η γης αναταράχτηκε κι ο Κωσταντής εβγήκε.
Κάνει το σύγνεφο άλογο και τ' άστρο χαλινάρι,
και το φεγγάρι συντροφιά και πάει να της τη φέρει.
Παίρνει τα όρη πίσω του και τα βουνά μπροστά του.
Βρίσκει την κι εχτενίζονταν όξου στο φεγγαράκι.
Από μακριά τη χαιρετά κι από κοντά της λέγει:
«Άιντε, αδερφή, να φύγομε, στη μάνα μας να πάμε.
- Αλίμονο, αδερφάκι μου, και τι είναι τούτη η ώρα;
Αν ίσως κι είναι για χαρά, να στολιστώ και να 'ρθω,
κι αν είναι πίκρα, πες μου το, να βάλω μαύρα να 'ρθω.
- Έλα, Αρετή, στο σπίτι μας, κι ας είσαι όπως και αν είσαι».

- Κοντολυγίζει τ' άλογο και πίσω την καθίζει.
Στη στράτα που διαβαίνανε πουλάκια κιλαηδούσαν,
δεν κιλαηδούσαν σαν πουλιά, μήτε σαν χελιδόνια,
μόν' κιλαηδούσαν κι έλεγαν ανθρωπινή ομιλία:

«Ποιος είδε κόρην όμορφη να σέρνει ο πεθαμένος!

- Άκουσες, Κωσταντίνε μου, τι λένε τα πουλάκια;

- Πουλάκια είναι κι ας κιλαηδούν, πουλάκια είναι κι ας λένε».

Και παρεκεί που πάγαιναν κι άλλα πουλιά τούς λένε:

«Δεν είναι κρίμα κι άδικο, παράξενο μεγάλο,

να περπατούν οι ζωντανοί με τους απεθαμένους!

- Άκουσες, Κωσταντίνε μου, τι λένε τα πουλάκια;

πως περπατούν οι ζωντανοί με τους απεθαμένους.

- Απρίλης είναι και λαλούν και Μάης και φωλεύουν.

- Φοβούμαι σ', αδερφάκι μου, και λιβανιές μυρίζεις.

- Εχτές βραδís επήγαμε πέρα στον Αί-Γιάννη,

κι εθύμιασέ μας ο παπάς με περισσό λιβάνι».

Και παρεμπρός που πήγανε, κι άλλα πουλιά τούς λένε:

«Για ιδές θάμα κι αντίθαμα που γίνεται στον κόσμο,

τέτοια πανώρια λυγερή να σέρνει ο πεθαμένος!»

Τ' άκουσε πάλι η Αρετή κι εράγισε η καρδιά της.

«Άκουσες, Κωσταντάκη μου, τι λένε τα πουλάκια;

- Άφησ', Αρέτω, τα πουλιά κι ό,τι κι α θέλ' ας λέουν.

- Πες μου, πού είναι τα κάλλη σου, και πού είν' η λεβεντιά σου,

και τα ξανθά σου τα μαλλιά και τ' όμορφο μουστάκι;

- Έχω καιρό π' αρρώστησα και πέσαν τα μαλλιά μου».

Αυτού σιμά, αυτού κοντά στην εκκλησιά προφτάνουν.

Βαριά χτυπά τ' αλόγου του κι απ' εμπροστά της χάθη.

Κι ακούει την πλάκα και βροντά, το χώμα και βοΐζει.

Κινάει και πάει η Αρετή στο σπίτι μοναχή της.

Βλέπει τους κήπους της γυμνούς, τα δέντρα μαραμένα

βλέπει το μπάλαμο ξερό, το καρυοφύλλι μαύρο,

βλέπει μπροστά στην πόρτα της χορτάρια φυτρωμένα.

Βρίσκει την πόρτα σφαιλιστή και τα κλειδιά παρμένα,

και τα σπιτοπαράθυρα σφιχτά μανταλωμένα.

Κτυπά την πόρτα δυνατά, τα παραθύρια τρίζουν.

«Αν είσαι φίλος διάβαινε, κι αν είσαι εχθρός μου φύγε,

κι αν είσαι ο Πικροχάρωντας, άλλα παιδιά δεν έχω,

κι η δόλια η Αρετούλα μου λείπει μακριά στα ξένα

- Σήκω, μανούλα μου, άνοιξε, σήκω, γλυκιά μου μάνα.

- Ποιος είν' αυτός που μου χτυπάει και με φωνάζει μάνα;

- Άνοιξε, μάνα μου, άνοιξε κι εγώ είμαι η Αρετή σου».

Κατέβηκε, αγκαλιάστηκαν κι απέθαναν κι οι δύο.